

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและความเป็นมา

ชนชาติไทยเป็นอารยชนที่มีความเจริญทางด้านศิลปวัฒนธรรมอันมีเอกลักษณ์มาเป็นเวลายาวนาน ส่วนหนึ่งเพราะบรรพบุรุษไทยได้สร้างศิลปกรรมที่มีคุณค่าเป็นหลักฐานแสดงข้อเท็จจริงสะท้อนเรื่องราวทางด้านประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะศิลปปะปุนปั้นไทย เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงความเจริญทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมที่สำคัญของไทยประเภทหนึ่ง เพราะแม้ว่าสถาปัตยกรรมทั้งหลายหรือไม่แสดงรูปทรงเดิม แต่บางส่วนของงานประติมากรรม ปูนปั้นยังหลงเหลือเป็นหลักฐานที่มีคุณค่ายิ่ง

ศิลปปะปุนปั้นไทยเป็นการสร้างสรรค์ทางศิลปะประเภทประติมากรรม ส่วนประกอบสำคัญของวัสดุปั้น คือ ปูนขาว ซึ่งสามารถจัดเป็นสิ่งที่แสดงภูมิปัญญาของมนุษยชาติ เพราะมนุษย์ได้คิดค้นทดลองจนพบคุณสมบัติของปูนขาว โดยการนำมาผสมน้ำหรือวัสดุอื่น เมื่อแห้งจะแข็งตัวทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศหรือน้ำฝนได้เป็นอย่างดี กลุ่มคนหลายชาติหลายสมัยนำปูนขาวมาใช้งานหลายลักษณะ ส่วนช่างไทยในสมัยโบราณรู้จักและนิยมนำปูนขาวมาใช้ผสมกับวัสดุอื่น ๆ เช่น เยื่อกระดาษหรือไม้ กาว น้ำมัน หรือไขมัน นำมาใช้งานเป็นเนื้อเดียวกันสะดวกในการปั้นหรือสร้างงานศิลปะที่ออกแบบหรือจินตนาการไว้ ทั้งงานประติมากรรมต่างๆ และงานประติมากรรมประดับสถาปัตยกรรม ดังนั้นช่างไทยโบราณจึงใช้ปูนปั้นเป็นวัสดุเพื่อสร้างศิลปกรรมต่างๆ เป็นจำนวนมาก ตามหลักฐานทางโบราณคดีพบปูนปั้นที่เก่าที่สุดในดินแดนไทยประมาณพุทธศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา (นพวัฒน์ สมพันธ์, 2540:57)

ความเป็นมาของศิลปปะปุนปั้นไทย แบ่งตามยุคสมัยของหลักวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ พบว่าหลักฐานงานปูนปั้นในประเทศไทยตั้งแต่สมัยศิลปะทวาราวดี ส่วนใหญ่พบชิ้นส่วนปูนปั้นประดับตกแต่งสถาปัตยกรรม และพระพุทธรูปนูนสูงแบบต่างๆ ส่วนศิลปปะปุนปั้นในสมัยศรีวิชัยจนถึงศิลปะของอาณาจักรล้านนามีเอกลักษณ์มาก โดยเฉพาะงานประติมากรรมปูนปั้นประดับสถาปัตยกรรม ประเภทลวดลายพรรณพฤกษาและรูปเทวดาต่างๆ ต่อมาชนชาติไทยสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย ศิลปกรรมมีแบบอย่างสวยงามเฉพาะ (สุภัทรดิศ ดิศกุล, 2538:26) ซึ่งศิลปปะปุนปั้นนั้นมีความสำคัญและช่วยส่งเสริมให้ศิลปกรรมในสมัยนี้มีเอกลักษณ์สวยงาม อาทิ พระพุทธรูปนูนสูงปางลีลา ที่วัดตระพังทองกลาง ที่ศิลป พีระศรี (2535:120) กล่าวยกย่องว่าสวยงามมาก ศิลปะปูนปั้นในสมัยนี้ส่งผลให้งานปูนปั้นอยู่ช้ายิ่งสวยงามและแสดงภูมิปัญญาของช่างมากขึ้น

โดยเฉพาะงานปูนปั้นประเภทภาพเล่าเรื่องพระพุทธรูปประวัติหรือชาดก และในสมัยต่อมายังนิยมใช้ปูนปั้นในการสร้างศิลปกรรมอยู่ตามศาสนสถานและอาคารชั้นสูง

จากความเป็นมาและวิวัฒนาการของปูนปั้นและศิลปะปูนปั้นไทย แสดงให้เห็นว่าศิลปะปูนปั้นไทยมีความสำคัญต่อศิลปกรรมและศิลปวัฒนธรรมไทย สรุปโดยสังเขปดังนี้

ประการแรก ปูนปั้นกับประติมากรรมไทย (กรมศิลปากร, 2534 : 8) ปูนปั้นเป็นกรรมวิธีสร้างสรรค์ประติมากรรมไทยตามวัสดุที่ได้รับความนิยมประเภทหนึ่งมีการสร้างสรรค์ผลงานหลายรูปแบบ เพื่อเป็นการแสดงออกตามคติความเชื่อ ขนบประเพณี ความคิด อุดมคติหรือเป็นที่ระลึก เป็นต้น

ประการที่สอง ปูนปั้นกับสถาปัตยกรรมไทย (ภิญโญ สุวรรณคีรี, 2539 : 9) งานปูนปั้นเป็นองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมไทยโบราณ มีการใช้เป็นวัสดุก่อสร้างมาแต่โบราณ และใช้สร้างเป็นงานประติมากรรมประดับส่วนต่างๆของสถาปัตยกรรมไทย (เป็รื่อง เปลี่ยนสายสืบ, 2539 : 61)

ประการที่สาม ปูนปั้นกับพุทธศาสนา หลักฐานที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน พบว่าปูนปั้นเป็นศิลปกรรมที่สร้างควบคู่กับศาสนสถานและสร้างเป็นศาสนวัตถุเป็นหลักโดยเฉพาะในพุทธศาสนา ดังนั้นปูนปั้นจึงมีความสำคัญต่อศิลปกรรมของพุทธศาสนา

ประการที่สี่ ปูนปั้นกับการศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์ศิลป์และโบราณคดี ปูนปั้นเป็นหลักฐานที่สำคัญต่อประวัติศาสตร์โดยเฉพาะทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมสามารถใช้ศึกษาวิเคราะห์จากลวดลายและรูปแบบของปูนปั้นที่มีการคลี่คลายและมีวิวัฒนาการในแต่ละยุคสมัยถ่ายทอดสู่igyุคหนึ่งแสดงถึงปัจจัยต่างๆอิทธิพลที่มีต่อศิลปะ

ประการที่สุดท้าย ปูนปั้นกับภูมิปัญญาไทย ปูนปั้นเป็นกรรมวิธีที่แสดงภูมิปัญญาของคนไทย คือ ปูนปั้นเป็นกรรมวิธีสร้างงานประติมากรรมที่สำเร็จสมบูรณ์ไม่ต้องผ่านกระบวนการอื่นๆ (นนทิวรรณ จันทนะพะลิน ,2539 : 65) และเป็นกรรมวิธีที่แสดงความคิดที่ยืดหยุ่นของช่างไทย (สันติ เล็กสุขุม,2539: 63) รวมทั้งจัดเป็นเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาชาวบ้านในการสังเกตทดลองประยุกต์ใช้สิ่งรอบตัวในการสร้างผลงานศิลปกรรมประเภทประติมากรรมจากกรรมวิธีปูนปั้น (กำจร สุนพงษ์ศรี ,2539:53)

จากที่กล่าวมาศิลปะปูนปั้นจึงเป็นกรรมวิธีสร้างประติมากรรมประเภทต่างๆ ที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง และจัดเป็นศิลปกรรมที่สำคัญต่อวัฒนธรรมไทย

การศึกษาทางด้านศิลปะจึงควรจะให้ความสำคัญกับการศึกษาคุณค่าและความสำคัญของศิลปะปูนปั้นไทยควบคู่ไปกับการสร้างความรู้ความเข้าใจพื้นฐานของศิลปะแขนงนั้น (วิรัตน์ พิชญ์ไพบูรณ์, 2536:3) คุณค่าของสิ่งใด ๆ มีความหมายครอบคลุมถึง ข้อดี ส่วนดี หรือ คุณประโยชน์ ที่มีลักษณะเป็นนามธรรมที่สามารถประเมินออกมาให้รับรู้ได้ คุณค่าของศิลปะปูนปั้นไทยก็ควรจะหมายถึงข้อดี ส่วนดีหรือคุณประโยชน์ คุณค่ามีลักษณะเป็นนามธรรมเกิดจากศิลปะปูนปั้นไทยทั้งผลงาน กรรมวิธีสร้างสรรค์ และการออกแบบ โดยจะมีลักษณะที่สามารถประเมินออกมาให้ผู้อื่นรับรู้ได้ จากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดของคุณค่าศิลปะ มีนักวิชาการได้กำหนดกรอบทฤษฎีและแนวคิดไว้หลายลักษณะ แต่แนวคิดเรื่องคุณค่าศิลปะปูนปั้นไทยที่สามารถเป็นกรอบการศึกษาควรมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ที่จะนำไปศึกษา มีความกว้างและลึกของเนื้อหาที่สามารถนำมาอธิบายและเผยแพร่ให้กับผู้เรียนศิลปะเข้าใจได้โดยง่าย เป็นแนวคิดที่เป็น การพิจารณาคุณค่าเฉพาะของศิลปะแขนงนั้น ๆ (Reader and Jussup, 1976:6) และสุดท้ายต้องมีความครอบคลุมโดยการพิจารณาศิลปะแขนงนั้นในหลายด้าน (สงวน รอดบุญ, 2524:58) ซึ่งจากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดคุณค่าศิลปะปูนปั้นไทยที่มีความเหมาะสมตามประเด็นขั้นต้น และเป็นแนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะแขนงนี้ที่นักวิชาการและสังคมทั่วไปยอมรับ คือ แนวคิดเรื่องคุณค่าศิลปะปูนปั้นไทย ของ จุลทัศน์ พยาฆรานนท์ (2537:137-138) ได้จำแนกคุณค่าไว้ 5 ด้าน

คุณค่าของศิลปะปูนปั้นไทยมี 5 ด้าน คือ

- 1.คุณค่าทางด้านศิลปกรรม
- 2.คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ศิลป์
- 3.คุณค่าทางด้านภูมิปัญญาช่างปั้นปูน
- 4.คุณค่าทางด้านศิลปวัฒนธรรม
- 5.คุณค่าทางด้านคติความเชื่อและขนบนิยม

คุณค่าทางด้านศิลปกรรม ปูนปั้นเป็นกรรมวิธีสร้างผลงานศิลปะไทยประเภท ประติมากรรม ส่วนใหญ่จะสร้างเป็นงานประติมากรรมแบบประเพณี ต้องอาศัยหลักการทางทัศนศิลป์มุ่งให้เกิดความสวยงามและสุนทรียภาพ โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น พุทธปัญญา ประสบการณ์ ธรรมเนียม และทักษะอันประกอบด้วย ประสบการณ์ทางศิลปะ ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับปูนปั้นไทย ศิลปะไทย การรับรู้และอื่นๆ

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ ศิลปะปูนปั้นมีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยทวารวดี ดังนั้น การศึกษาประวัติศาสตร์ด้านศิลปะส่วนหนึ่งต้องอาศัยงานปูนปั้นจากอดีตช่วยในการสืบค้น วิเคราะห์ตีความถึงวิวัฒนาการ และรูปแบบของศิลปะจากงานปูนปั้น ผู้ที่ศึกษาศิลปะจึงควรมีความรู้ ความเข้าใจเห็นคุณค่าของศิลปะปูนปั้นไทยด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาศิลปะสาขาอื่นๆ ไป

คุณค่าทางด้านภูมิปัญญาของช่างปั้นปูน ภูมิปัญญาที่ปรากฏในประติมากรรมปูนปั้น แบ่งได้หลายประเด็น ทั้งภูมิปัญญาในด้านการรู้จักและเข้าใจनावวัตถุท้องถิ่นมาปรับใช้ ภูมิปัญญา ด้านการแก้ปัญหาพื้นที่ว่างของอาคารและภูมิปัญญาในด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ ๆ

คุณค่าด้านศิลปวัฒนธรรม วัฒนธรรมสามารถบ่งชี้สภาพของความเจริญรุ่งเรืองของ สังคม ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต เป็นต้น ซึ่งศิลปะปูนปั้นมีผลต่อ ศิลปวัฒนธรรม ทั้งในฐานะที่เป็น มรดกทางวัฒนธรรมของสังคมไทย เป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ไทยและแสดงพัฒนาการในศิลปะ วัฒนธรรม ดังนั้น ศิลปะปูนปั้นไทยควรแก่การอนุรักษ์เพื่อเป็นการแสดงความเป็นชาติไทยซึ่งเป็น อารยชนที่มีความเจริญทางวัฒนธรรมมาเป็นเวลานาน

คุณค่าทางด้านคติความเชื่อและขนบนิยม คติความเชื่อเป็นแบบแผนพื้นฐานของ ความคิดส่วนหนึ่งและขนบนิยมเป็นแบบอย่างและแบบฉบับที่ได้รับการยอมรับนับถือและใช้กำหนด สำหรับการฝึกหัดเรียนรู้ หรือใช้เป็นแนวทางเป็นแบบฉบับสำหรับสร้างสรรคงานต่าง ๆ ซึ่งได้ลำดับ ขึ้นไว้เป็นรูปแบบอย่างชัดเจนและสามารถอ้างอิงได้ (จุลทัศน์ พยาฆรานนท์ ,2540 :9) ศิลปะ ปูนปั้นมีคติความเชื่อและขนบนิยมที่เกี่ยวข้องหลายประเด็น เป็นสิ่งที่ควรศึกษาควบคู่ศิลปะไทย เสมอ

คุณค่าของศิลปะปูนปั้นในด้านต่าง ๆ ควรแก่การส่งเสริมให้เยาวชนและคนในชาติเห็น คุณค่า อันจะส่งผลดีต่อการอนุรักษ์และการสืบทอด แต่น่าเสียดายอย่างยิ่งในสภาพปัจจุบัน ศิลปะปูนปั้นลดความสำคัญเพราะปัญหาจากกระแสวัฒนธรรมต่างชาติ(อาจารย์ สุนพงษ์ศรี,2539:58) ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวประเทศไทยต้องพัฒนาประเทศให้ ทัดเทียมอารยประเทศทางตะวันตก จึงรับเทคโนโลยีต่าง ๆ ทั้งวัสดุและเทคโนโลยีทางการก่อสร้าง รวมถึงรูปแบบสถาปัตยกรรม งานปูนปั้นแบบไทยจึงลดบทบาทความสำคัญตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา แต่เมื่อพุทธศักราช 2539 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สถาบันเทคโนโลยี ราชมนกล วิทยาเขตเพาะช่าง และบริษัทปูนซิเมนต์ของเอกชนได้ร่วมกันจัดประกวดและ นิทรรศการปูนปั้น ภายหลัง 2-3 ปี งานนี้หยุดชะงักลงเพราะภาวะปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งอาจเป็น สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญและศิลปะปูนปั้นไทย ห่างหายและลดความสำคัญที่มีน้อยยิ่งห่าง หายจากความรู้สึกนึกคิดของบุคคลทั่วไปได้

ปัญหาอีกประเด็นหนึ่งคือ แต่เดิมการศึกษาทางด้านช่างของไทยจัดงานปูนปั้นอยู่ใน ประเภทช่างปั้น รวมถึงความเกี่ยวข้องกันช่างปูนในวิชาช่างสิบหมู่(จุลทัศน์ พยาฆรานนท์, 2540:44-46) ส่วนการศึกษาในระบบโรงเรียนในปัจจุบันมีสถานศึกษาที่เปิดสอนวิชาปูนปั้นน้อย มาก (สัมฤทธิ์ ทองเถื่อน, 2537:127) นอกจากนี้จากการสำรวจ พบว่าเอกสาร ตำราเรียนต่าง ๆ มี องค์ความรู้ด้านศิลปะปูนปั้นไทยน้อยหรือไม่มี ซึ่งมักจะแทรกไว้ในเนื้อหาของวิชาเสริมทางด้าน

ประติมากรรมเท่านั้น อาจเพราะเป็นผลมาจากการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการผู้สนใจในศิลปะแขนงนี้ ประกอบกับการถ่ายทอดความรู้ของศิลปะแขนงนี้ ด้วยลักษณะถ่ายทอดแต่โบราณ อาจารย์กับศิษย์เฉพาะตัว และการขาดแรงสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐที่จะช่วยเชิดชูศิลปินและครูช่างเหล่านี้

ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อศิลปะปูนปั้นไทย เป็นผลมาจากการปรับตัวของสังคมไทยในปัจจุบันตามกระแสโลกาภิวัตน์ การพัฒนาประเทศตามแบบตะวันตก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้นำกระแสวัฒนธรรมต่างชาติมาด้วย เป็นผลให้คนไทยรุ่นใหม่ไม่ได้รับการปลูกฝังความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมไทย ทำให้ศิลปกรรมไทยต่างๆ ขาดผู้อนุรักษ์และสืบทอด ดังนั้นแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบันจึงกำหนดว่า "สังคมไทยในอนาคตพึงอนุรักษ์ และพัฒนาศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมไทยให้เป็นกระแสวัฒนธรรมหนึ่งของโลก" (แผนการพัฒนาศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8,2540-2544:23-24) ให้สถาบันการศึกษาต่างๆ นำแนวนโยบายนี้ไปปฏิบัติ

สถาบันราชภัฏเป็นสถาบันหนึ่งที่มีลักษณะและบทบาทสอดคล้องตามแนวนโยบายนี้ เพราะวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งกล่าวถึงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา, 2538:2) และมีลักษณะเป็นสถาบันอุดมศึกษาของท้องถิ่นและชาติ บัณฑิตจากสถาบันราชภัฏเป็นเสมือนบุคลากรในท้องถิ่น ศึกษาและนำความรู้สู่ภูมิภาคของตนเป็นเสมือนผู้นำความรู้ พิทักษ์และชี้ให้เห็นคุณค่ากับบุคคลในท้องถิ่น (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2534:44) เพื่อรักษาและดูแลท้องถิ่น ทั้งศิลปกรรมและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปศึกษาที่มีบทบาทในการสืบทอดศิลปะไทยและศิลปะปูนปั้นได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษาของสถาบันราชภัฏ ส่วนหนึ่งสอดคล้องกับการศึกษาคคุณค่าศิลปะปูนปั้นไทย คือวัตถุประสงค์มุ่งเน้นให้รู้จักซาบซึ้งในคุณค่าทัศนศิลป์และสามารถพัฒนามรดกศิลปะ และศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ (กรมฝึกหัดครู, 2536:290) ข้อมูลความคิดเห็นในเรื่องคุณค่าศิลปะปูนปั้นไทยของนักศึกษาศิลปศึกษา ซึ่งเป็นเยาวชนกลุ่มสำคัญของชาติเหล่านี้ น่าจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนการจัดทำรายวิชาและหลักสูตร หรือกิจกรรมพิเศษต่างๆ เพราะเป็นการตรวจสอบความคิดเห็นในเรื่องนี้ระหว่างผู้เชี่ยวชาญงานปูนปั้นกับนักศึกษาศิลปศึกษา ซึ่งจะได้ความคิดเห็นในหลายมุมมองและเป็นการเพิ่มองค์ความรู้กับศิลปะปูนปั้น และที่สำคัญที่สุดคือเป็นแนวทางไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและสถาบัน

ในอารยประเทศทางซีกโลกตะวันตกจะให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนประสมการณ์ในการทำงานและเป็นที่ยอมรับของสังคมในสาขานั้น ทักษะของบุคคลเหล่านี้เป็นเสมือนแนวทางหรือ

คำพยากรณ์สำหรับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตในด้านต่างๆ ได้อย่างดี ดังนั้นความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญงานปูนปั้นไทยก็เปรียบเหมือนข้อคิดเห็นที่มาจากผู้กำหนดทิศทางของศิลปะแขนงนี้ ส่วนทัศนะของนักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปศึกษา สถาบันราชภัฏ ถึงคุณค่าศิลปะปูนปั้นไทยย่อมมีความสำคัญต่ออนาคตของศิลปะแขนงนี้ ถ้านักศึกษาเหล่านี้ไม่เห็นซึ่งคุณค่าของศิลปะปูนปั้นไทยที่จะนำไปอนุรักษ์และสืบทอดก็สามารถคาดการณ์ได้ว่า อนาคตของศิลปะปูนปั้นไทยคงสูญหายไปกับกาลเวลา ด้วยเหตุนี้ การศึกษาความคิดเห็นของผู้สันทนต่ออนาคตของศิลปะแขนงนี้ จึงเป็นประโยชน์มากต่อการศึกษาและการดำรงรักษาศิลปะปูนปั้นไทย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะสรุปได้ว่า ศิลปะปูนปั้นมีความสำคัญและมีคุณค่าเป็นศิลปกรรมไทยประเภทหนึ่ง ซึ่งมีวิวัฒนาการมาหลายยุคสมัย ด้วยรูปแบบและลักษณะทางศิลปะต่างๆ ผู้วิจัยเชื่อว่าการที่บุคคลจะเห็นคุณค่า ทำให้เกิดการอนุรักษ์พัฒนาและสืบทอดศิลปะแขนงนี้ โดยเฉพาะนักศึกษาศิลปศึกษาในสถาบันราชภัฏ บัณฑิตเหล่านี้จะต้องมีบทบาทในการอนุรักษ์ส่งเสริมและถ่ายทอดคุณค่าศิลปะปูนปั้นได้อย่างดี การศึกษาคุณค่าศิลปะปูนปั้นการศึกษาคุณค่าศิลปะปูนปั้นไทยผู้วิจัยคาดว่าทัศนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางของศิลปกรรมแขนงนี้ และเป็นการเพิ่มองค์ความรู้อันจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนทัศนะของนักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปศึกษา สถาบันราชภัฏ จะเป็นประโยชน์ต่อสถาบันราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่ากับเป็นการส่งเสริมเผยแพร่ศิลปะแขนงนี้ สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติฉบับปัจจุบัน รวมถึงเป็นการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถาบันราชภัฏ และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา เพื่อขยายผลสู่ศิลปกรรมแขนงอื่นๆ และศิลปวัฒนธรรมของชาติ เพื่อการเสริมกระแสนอนุรักษ์ศิลปะปูนปั้นไทย และเสริมสร้างศิลปวัฒนธรรมไทยให้เป็นกระแสวัฒนธรรมที่สำคัญอีกกระแสหนึ่งของโลกสืบไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาคุณค่าศิลปะปูนปั้นไทยในด้านศิลปกรรม ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านภูมิปัญญากรรมวิธีของช่างปั้นปูน ด้านศิลปวัฒนธรรม และด้านคติความเชื่อและขนบนิยมตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญงานปูนปั้น และนักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในสถาบันราชภัฏ

3. ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาคุณค่าศิลปะปูนปั้นไทย ด้านต่างๆ ดังนี้ คือ คุณค่าด้านศิลปกรรม คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ คุณค่าด้านภูมิปัญญากรรมวิธีของช่างปูนปั้น คุณค่าด้านศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าด้านคติความเชื่อและขนบนิยม

4. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

คุณค่า หมายถึง ข้อดี ส่วนที่ดีหรือคุณประโยชน์ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ที่สามารถประเมินออกมาให้รับรู้ได้

ศิลปะปูนปั้น หมายถึง การออกแบบสร้างสรรค์จากความคิดหรือความรู้สึกภายในเป็นผลงานประติมากรรมประเภทนั้นด้วยวัสดุปูนขาวกับส่วนผสมอื่นๆ เช่น น้ำ เยื่อกระดาษ กาว น้ำตาล น้ำมัน เป็นต้น เป็นผลงานสามมิติสามารถสัมผัสและต้องและมีความลึกตื้นนูนหนา ฯลฯ

คุณค่าศิลปะปูนปั้นไทย หมายถึง ข้อดี ส่วนที่ดีหรือคุณประโยชน์ที่มีลักษณะเป็นนามธรรมซึ่งเกิดจากศิลปะปูนปั้นไทยทั้งผลงานกรรมวิธีสร้างสรรค์และการออกแบบ โดยมีลักษณะเหมาะสมที่จะปลูกฝังให้กับเยาวชนเห็นคุณค่า หรือมีความคิดเห็นต่อคุณค่าระดับใด แบ่งคุณค่าได้ 5 ด้าน ดังนี้

- 1.คุณค่าด้านศิลปกรรม
- 2.คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ศิลป์
- 3.คุณค่าด้านภูมิปัญญาของช่างปั้นปูน
- 4.คุณค่าด้านศิลปวัฒนธรรม
- 5.คุณค่าด้านคติความเชื่อและขนบนิยม

(จุลทัศน์ พยาฆรานนท์,2537)

ทัศนะ หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลต่าง ๆ

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เริ่มจากการศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ หนังสือและงานวิจัย ที่เกี่ยวกับแนวความคิดเรื่องคุณค่าศิลปะ หลักสูตรศิลปศึกษาและการเรียนการสอนของสถาบันราชภัฏ

5.1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

5.1.1 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านงานปูนปั้นผู้เชี่ยวชาญงานปูนปั้น หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะปูนปั้นไทย จำนวน 13 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

- 1.เป็นศิลปินปูนปั้นที่มีผลงานร่วมแสดงนิทรรศการปูนปั้น ที่จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป
- 2.เป็นผู้สอนวิชาปูนปั้นมีประสบการณ์สอน 5 ปีขึ้นไป

3.เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นคณะกรรมการตัดสินการประกวดงานศิลปะปูนปั้นของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

4.เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีผลงานทางวิชาการ หนังสือ ตำรา หรืองานวิจัยเกี่ยวกับศิลปะปูนปั้นไทยที่เผยแพร่ในวงวิชาการอย่างน้อย 1 ชิ้น

5.1.2 กลุ่มนักศึกษาที่อยู่ในระดับปริญญาตรีศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ในสถาบันราชภัฏ ภาคปกติ ปีการศึกษา 2541 จำนวน 223 คน

5.2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บข้อมูลกับประชากรต่างๆ โดยใช้แบบสอบถามนักศึกษาศิลปศึกษา เรื่องคุณค่าศิลปะปูนปั้นไทย ส่วนการเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญใช้การสัมภาษณ์ โดยมีแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างชนิดปลายเปิด (Open-ended) ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลต่างๆ สร้างและตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไข และทำการทดลองใช้ เพื่อหาค่าความเที่ยง เมื่อได้ค่าความเที่ยงเป็นที่พอใจจึงนำเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

5.3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ บนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (SPSS/PC+, Statistical Package for the Social Sciences / Personal Computer) หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ร้อยละ (Percent) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามลักษณะของเครื่องมือขั้นต้น ส่วนข้อมูลจากเครื่องมือปลายเปิดวิเคราะห์และเสนอในตารางประกอบความเรียง นำเสนอข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ทั้งหมด สรุปและอภิปรายผลต่อไป

6. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

6.1. สามารถนำไปใช้พัฒนาการเรียนการสอน การปรับปรุงหลักสูตร รวมถึงการจัดกิจกรรมพิเศษอื่นๆ เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ศิลปะแขนงนี้ ให้เกิดการขยายผลสู่ศิลปกรรมแขนงอื่น และศิลปวัฒนธรรมของชาติสืบไป

6.2. องค์กรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหรือสร้างหลักสูตรทางศิลปะไทยหรือศิลปะปูนปั้นในระดับต่าง ๆ ช่วยให้เยาวชนเกิดความตระหนักในคุณค่าของศิลปะไทยหรือศิลปะปูนปั้น

6.3. ช่วยเพิ่มข้อความรู้เกี่ยวกับศิลปะปูนปั้นไทยที่ได้รวบรวมจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาปูนปั้นและศิลปะไทย

6.4. จะเป็นแนวทางและเป็นพื้นฐานให้ผู้สนใจศึกษาค้นคว้า ขยายผลและเสริมองค์ความรู้ทางศิลปะไทยหรือด้านอื่นๆ ในโอกาสต่อไป